

Afvalscheiding volgens **Vis à Vis**

HaRT van Vis à Vis is een voorstelling vol visueel spektakel. Coen Jongsmā liet zich door technicus Jeroen Henstra rondleiden in de tunnels onder het toneel.

| DOOR: COEN JONGSMA |

| FOTO: © GET IN THE PICTURE |

In het genre van het spectaculaire buitentheater, met een groot decor en een maximale dichtheid special effects per voorstellingsminuut, is *Vis à Vis* een van de laatst overgebleven grootmachten. In 1990 meldde het zich met de voorstelling *Topolino*, uitgevoerd door Fiatjes 500's. Met *Central Park* zette het gezelschap zich definitief op de kaart - in deze voorstelling kantelde de gevel van een wolkenkrabber naar voren zodat het vooraanzicht veranderde in het dak van die wolkenkrabber. In twintig jaar maakte *Vis à Vis* vijftien voorstellingen waarmee het meestal ook op reis ging, tot in Australië en Nieuw Zeeland aan toe. In 2007 streek het gezelschap neer op een terrein bij Almere, tussen het Muiderzand en Rijksweg A6. Daar is twee seizoenen *Silo8* gespeeld, een voorstelling over ouderenzorg. Eind mei 2012 ging hier *HaRT* in première, dat tot eind juli vijf keer per week werd gespeeld voor gemiddeld 500 bezoekers per avond.

Het publiek zit op een overdekte tribune, recht tegenover een betonnen afvalscheidingsstation. Naast de tribune staat een hijskraan en tussen het publiek en het toneel bevindt zich een echte vangrail. Het toneel is 70 meter breed. Als de voorstelling begint is het afvalscheidingsstation in vol bedrijf. Auto's rijden af en aan. Spullen worden gedumpt in de daarvoor bestemde gaten, spleten en bakken. Dan wordt er door een helicopter, althans, een hijskraan met begeleidend geluid en windeffect, een stapelbed met dozen afgezet. Afgedankt door het asielzoekerscentrum. Uit de dozen kruipt een familie van afgewezen asielzoekers. Nu komt ook de zoon van de beheerder het terrein op, met op de bagagedrager een mooie verse bruid, die hij kennelijk op straat heeft gevonden. De man die op het punt stond om met deze dame te trouwen achtervolgt hem en komt het terrein op rijden, maar de inventieve asielzoekersfamilie helpt de zoon van de beheerder om uit handen te blijven van de boze bruidegom en weet ook te ontsnappen aan de toorn van de beheerder Sem.

Raketwerper

Om dit verhaal te vertellen hebben de makers van *Vis à Vis* een reeks van bijna twee uur effecten achter elkaar gemonteerd. Grote indrukwekkende effecten, maar ook kleine subtiele. Het wemelt van de rook-, knal-, schiet- en waterspuiteffecten. De bruidegom sleept met zijn BMW 316i een toilethokje de polder in als hij denkt dat zijn onwillige aanstaande vrouw daar in zit. Het stapelbed wordt fijngestampt in een autopletmachine en rolt even later als vierkant pakketje over een rollenbaan. Grote schuiflades gaan open en dicht. Dan, als de beheerder met een doorgeladen Kalasjnikoff op zoek is naar de indringers, gebeurt er iets vreemds. Over een breedte van vijftien meter komt de ondergrond van de toneelvloer omhoog, met aarde en al, en opent zich als een reusachtige muil. We kijken nu in een grot, waarin de spelers door het water waden. De Oosteuropese familie blijkt

De voorstelling heeft hij zelf nog nooit gezien, want hij is voortdurend achter de betonnen wand bezig. Hij bedient de pletmachine, zet persluchtkranen open en schuift een 'wisselcarrousel' heen en weer voor gereedschap, kleding en computermonitoren. En hij opent ook de enorme schuiflade voor grof afval - een beweging die zo mechanisch verloopt dat het gemotoriseerd lijkt. Na afloop laat hij mij de techniek zien achter de betonnen voorwand van het afvalscheidingscentrum. Daarvoor dalen we af in de tunnels onder het toneel - door de smalle ingangen waan je hier in een mijnschacht. Het massief ogende decor blijkt gemaakt van steigermateriaal en platen underlayment die beschilderd zijn met grijze stucverf. De effecten in de voorstelling mogen groots zijn, het gezelschap dat ze creëert moet het meer hebben van groot talent en het vermogen om dingen in elkaar te

'De hijskraan is heel handig bij de bouw, handiger nog dan een trekkenwand'

inventief, ze bouwen een rolcontainer om tot zelfrijdende aanvalsmachine, van een afvoerbuis maken ze een raketwerper en met een enorme knal van een wasmachi-nekanon verjagen ze de bruidegom. Die komt echter terug. Vol gas komt hij dwars door de deuren van een Romneyloods heen het toneel oprijden, maar de MOElanders nemen de besturing van de auto over met een afstandsbediening en laten hem in de autopletmachine verdwijnen. De auto wordt platgestampt, de politie komt een kijkje nemen en even later zien we de familie langzaam de lucht in gaan op een stuk losgescheurde aardkorst, hangend onder een enorme luchtballon die van achter het inzamelstation is opgestegen.

Mijnschacht

'Kijk, deze rookmachine heb ik net gerepareerd met een drukpompje uit een Senseo. Goede pompjes zijn dat,' zegt Jeroen Henstra, een van de technici.

knutselen dan van een groot budget. Aan een aluminium laddertje dat te kort was, is een olievat bevestigd zodat het toch te gebruiken is. Ernaast staat een houten laddertje dat ook al te kort was. 'Dat was ooit van Het Amsterdamse Bos Theater en is toen via het Robodock Festival hier terechtgekomen. Iemand heeft er een stukje aan gezet en daarna heeft iemand anders er nog een sport ingeschoefd die ontbrak.' Her en der in het decor liggen dingen die waarschijnlijk niet meer nodig zijn, maar toch niet worden opgeruimd. 'Niemand weet zeker of ze nog worden gebruikt.'

Zijwaartse klap

Jeroen Henstra is vanaf 1996 verbonden aan *Vis à Vis*. Hij heeft de Rietveld Academie gedaan en zelf ook opgetreden, maar kwam erachter dat werk zoals bij *Vis à Vis* hem het meest ligt. 'Een deel van de techniek, zoals de hydraulische installatie, is specialistisch. Maar het belangrijkste is dat je kunt overzien waar het in de voor- ▶

Het afvalseparatiestation dat Vis à Vis in Almere bouwde. | FOTO: © GET IN THE PICTURE |

stelling voor dient en dat er door de keuze voor een bepaalde oplossing niet ergens anders problemen ontstaan. In die zin is dit toch een vak apart: je bent wel gespecialiseerd in bepaalde technische disciplines, maar je houdt voortdurend de hele

was het grondwerk. Er moest een grote kuil worden gegraven, een tunnel voor de hydraulische klep en er moest een verhoging komen voor het aanrijplatform. En twee tunnels om spelers uit toilethokjes en in stapelbedden te laten komen. Het

men dat de contragewichten doorschieten en schade aan andere onderdelen veroorzaken. Je merkt dat het systeem bij droog weer anders reageert dan met vochtig weer.'

‘De bruidegom sleept met zijn BMW 316i een toilethokje de polder in’

voorstelling voor ogen.’ Het leukste vindt hij het om zelf de kleinmechanische dingen te maken. Hij wijst op een slagboom bij het aanrijgedeelte van de milieustraat. In de voorstelling gaat die open voor de bruidegom, als hij eronderdoor is geeft de slagboom hem een klap na, op zijn achterwerk. ‘De slagboom moest dus omhoog en omlaag bewegen, maar ook een zijwaartse klap kunnen geven. Een tweedehands slagboom is moeilijk te vinden en kost al snel duizend euro. Zelfbouw is dan makkelijker en betaalbaarder dan het verbouwen van een bestaand apparaat.’

Grondverzet

Het decor is al doende tot stand gekomen. Het eerste idee was dat het deels uit een afvalberg zou bestaan, met tv-toestellen en computermonitors. ‘Maar toen we dat zo’n beetje bij elkaar hadden, was het plan alweer zodanig veranderd dat het niet meer nodig was,’ zegt Jeroen. Begin januari 2012 zijn ze begonnen met de bouw. ‘Het eerste wat ons te doen stond

grondverzetwerk is door iemand van een aannemersbedrijf gedaan voor weinig geld, op een dag dat het goed uitkwam. Je kunt dan niet makkelijk vragen om nog een keer terug te komen, dus op een gegeven moment moet je maar uitgaan van hoe het is.’

Pletinstallatie

Een van de grotere projecten voor *HaRT* is de pletinstallatie. Dat is een soort autobrug waarop een zwaar stalen blok staat, dat in vrije val naar beneden kan vallen om bijvoorbeeld een auto plat te stampen. Het blok is echter niet massief, maar een container zonder bodem (die dus om het stapelbed of de auto heen valt). Achter een grote stalen deur is een tweelaags sledesysteem gebouwd om de auto razendsnel om te kunnen wisselen voor een platgeplet wrak. ‘Voor het omhoog takelen en het loslaten van de container gebruiken we een ankerlier van een schip. Vlak voor het neerkomen probeer ik hem nog een beetje af te remmen, om te voorko-

Hydraulische klep

Het grootste en meest indrukwekkende project is de hydraulische klep, vijftien meter lang en tien meter breed, die als een brugdek omhoog klapt. ‘De hydraulische cilinders en de pomp hadden we nog van de voorstelling *Central Park* van bijna twintig jaar geleden. Alles deed het nog.’ De installatie is uitgevoerd in samenwerking met machinebouwer Ward Kreykamp, het ingenieurswerk is gedaan door Bouke Werner, student werktuigbouwkunde aan de TH Delft. Een groot effect is ook de hijskraan. ‘Die staat hier min of meer in opslag, anders zouden we die nooit kunnen betalen. Bij *Silo 8* hebben we die gebruikt en nu ook weer, bij de helioper en bij het ophijzen van de luchtballon. De hijskraan is ook heel handig bij de bouw, handiger nog dan een trekkenwand. Een van de technici, Maarten Meijer, heeft het diploma behaald om hem te bedienen.’

Veiligheid

In een voorstelling waarin bijna duizend kilo staal in vrije val naar beneden komt, waar auto’s vol gas over het toneel scheuren en vier spelers aan een hijskraan worden opgehesen, is veiligheid

een serieuze zaak. De vangrail staat er niet om decoratieve redenen. In de plet-installatie zitten borgingen om te voorkomen dat hij op een ongewenst moment naar beneden komt. De hydraulische klep is zodanig beveiligd dat hij langzaam naar beneden komt zakken, zelfs als alle leidingen zouden springen. Rond deze grote effecten worden strikte procedures nageleefd. Tijdens de voorstelling wordt middels waarschuwinglampjes, intercom en portofoons aan de spelers

duidelijk gemaakt of alle seinen op groen staan. Om toe te zien op de veiligheid van alle constructies en procedures heeft Vis à Vis voor *HaRT* een extern veiligheidsdeskundige in de arm genomen. Dankzij de overdekte tribune kan onder vrijwel alle weersomstandigheden worden gespeeld, behalve bij zeer harde wind. 'Dan gaat het doek zo hard klapperen dat niemand meer rustig zit en wordt het ook te gevaarlijk om de hijsbewegingen met de ballon te maken. Vorig weekend stond er

windkracht 7, misschien wel meer. We hebben het even geprobeerd met de ballon, maar hem snel weer naar beneden gelaten.' Vlak voor de voorstelling begint, belt de productie even naar de politie. Jeroen Henstra: 'Bij een van de eerste voorstellingen hadden we nogal last van een heli-copter die in de buurt rondcirkelde. Dat bleek een heli-copter van de politie te zijn, die was uitgerukt vanwege een melding van een vuurgevecht. Dat waren wij.'

Volgas komt een auto het toneel op, om later geplet te worden in de pletmachine. Rechts een van de vele effecten. | FOTO: © GET IN THE PICTURE |

Cast, creatives & crew

Artistieke kern	Arjen Anker (artistiek leider), Marianne Seine, Marinus Vroom
Regie	Ivar van Urk
Componist	Floris van Bergeijk en Jelte Heringa (Studio Puntje Puntje)
Acteurs	Oscar Aerts, Rutger Buiters, Esmee Dirks, Gerold Guthman, Anne Katic, Wouter van Oord, Marianne Seine, Marinus Vroom
Assistent regie	Albert van Andel
Decorontwerp	Jan Willem van der Schoot
Hoofd techniek	Patrick Zwikker
Technische realisatie	Jeroen Henstra en Maarten Meijer
Decor en techniek	Lucas Brouwer, Tinus Christiaans, Geertje Glashorster, Andor Hemelaar, David Jansen, Arnoud Kaldewaij, Ward Kreykamp, Simon Monderen, Mira Ticheler
Stagiares	David Dik, Sarah Züst, Bouke Werner
Lichtontwerp	GVDO
Uitvoering licht	Schilleman de Vos, Marieke Jongenelen
Kostuums	Dorine van Ijsseldijk
Geluid	Wybe Jongenelen, Arnoud Kaldewaij
Rigging en veiligheid	Ton Soepenbergh
Productie	Joshua Lindeman, Maran Rauws, Anna Schaap en Remke van Apeldoorn (stage)

Inspirerende rommel

HaRT zit vol visueel spektakel maar Vis à Vis beoogt meer dan dat. Arjen Anker, een van de oprichters van het gezelschap: 'Op materieel gebied lukt het ons heel aardig om alles te scheiden en apart te houden, daarmee krijgen we misschien wel iets duurzams voor elkaar. Maar op menselijk gebied is het veel ingewikkelder om tot een duurzame samenleving te komen. Dan is apart houden misschien niet de juiste manier, we moeten blijven zoeken naar een manier om er met elkaar uit te komen. Met deze voorstelling wilden we een stukje aarde optillen. En dat gaat dan op een Vis à Vis-manier. Dan tillen we letterlijk de aarde op en maken daar visueel spektakel omheen, dat is waar het publiek voor komt. Ik hoop dat mensen ook geïnspireerd raken door wat ze zien, dat je door je fantasie de vrije loop te laten met al die rommel heel bijzondere dingen kunt doen.' ◀